KUNTALIITTO | Kommunförbundet

lausunto
28.4.2021
Dnro 464/03.01.01/2021

Eduskunnan talousvaliokunta

Lausuntopyyntönne

HE 47/2021 vp laeiksi alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta sekä alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahoittamisesta ja niihin liittyviksi laeiksi

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä aluekehittämislainsäädännön kokonaisuutta koskien. Hallituksen esityksessä sovitetaan yhteen kansallista ja EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa ja luodaan säädöspohja EU:n ohjelmakauden 2021-2027 toteuttamista varten. Vastuu alueiden kehittämisestä on esityksessä edelleen valtiolla ja kunnilla. Esityksessä alueiden kehittämisen tavoitteita, suunnittelua ja ja toimintatapoja esitetään uudistettavaksi toimintaympäristön muutosten sekä EU:n ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti.

Toimeenpanolaissa esitetyt alueiden kehittämisen tavoitteet, erityisesti kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatiorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa sekä työllisyyttä ja osaamista koskien, tähtäävät paikallisen ja alueellisen yritys- ja elinkeinotoiminnan edistämiseen ja yritysten toiminta- ja innovaatioympäristöjen kehittämiseen.

Elinkeinorakenteen jatkuva rakennemuutos, demografiset muutokset kuten väestön ikääntyminen ja lisääntynyt keskittyminen muutamille suuremmille kaupunkiseuduille ja ovat ilmiöitä, jotka tuovat tullessaan alueita ja kuntia erilaistavia ja eriarvoistavia vaikutuksia. Alueiden elinvoiman vahvistaminen niiden omiin mahdollisuuksiin perustuen on ollut yksi keskeinen perusta kansallisessa aluekehittämisessä. Paikallisten voimavarojen käyttöön saamiseksi tarvitaan sekä julkisen, yksityisen että kolmannen sektorin yhteistyötä, jota mm. sopimuspohjainen kehittäminen konkretisoi. Lisäksi aluekehittämisen linjauksissa tulisi huomioida lisääntyvää monipaikkaisuutta, joka osaltaan edistää maaseutualueiden elinvoimaa.

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

Hallitusohjelmassa esitetyt Elinvoimainen Suomi-kokonaisuuden tavoitteet - elinvoiman lisääminen, poikkihallinnolliseen toimintaan kannustaminen ja alueellisten voimavarojen kokoaminen yhdessä määriteltyjen tavoitteiden edistämiseksi - näkyvät hyvin lainsäädännön tavoitteissa.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan avulla EU pyrkii erityisesti vähentämään alueiden välisiä kehityseroja sekä tukemaan muita heikommassa asemassa olevia alueita. Suomi on juuri käynnistyneellä EU-ohjelmakaudella siirtymäaluetta pl. Helsinki-Uusimaa. Pohjoisen ja harvaan asutun alueen erityistuki kohdistuu Pohjois- ja Itä-Suomeen.

Lakiesitykset rakentuvat pitkälti nykyisen lainsäädännön pohjalle eikä toimivaltamuutoksia mm. maakuntien liittojen ja ELY-keskusten välillä ole esitetty. Maakuntien liitot aluekehittämisviranomaisina vastaavat prosessin etenemisestä jossa mm. maakunnan alueen yhteinen strateginen tahtotila rakentuu. Kehittämisen tavoitteiden edistämisessä ja käytännön kehittämistoimien toteutuksessa keskeiset tahot ovat kaupungit ja kunnat, korkeakoulut, oppilaitokset, yritykset, järjestöt ja muut alueen kehittämiseen osallistuvat tahot.

Vaikka toimeenpanolaki ei enää sisällä erillistä pykälää äkillisen rakennemuutoksen alueiden määrittelystä, on Kuntaliitto nähnyt tärkeänä, että äkillisen rakennemuutostilanteen kohdatessa on valtiolla joka tapauksessa valmius toimia ja tarjota koulutus- ym. tukea ja tavoite ennakoivaan toimintaan.

Seuraavassa Kuntaliitto esittää muutamia huomioita sisältölakiesityksiä koskien:

Toimeenpanolakiesitystä koskevat huomiot:

Luku 1: Yleiset säännökset:

Alueiden kehittämistä ja kehittämisen tavoitteita koskeva pykälä on varsin kattava ja selkeä. Älykkään erikoistumisen toimintatapa on tuotu hyvin esiin perusteluteksteissä. Kestävän kehityksen ja **ilmastokestävyyden** vaatimukset ja toisaalta tavoitteet myös aluekehittämiselle on tuotu hyvin esiin. On tärkeää, että ilmastonmuutoksen osalta aluekehittämisessä huomioidaan sekä hillinnän että sopeutumisen mutta myös varautumisen näkökulmat.

On myös hyvä, että alueiden kehittämisen tavoitteissa nostetaan maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen osaksi alueiden kehittämistä. Samoin on hyvä, että asukkaiden työllisyyden edistämiseen liittyvät tavoitteet ovat myös kirjattuna alueiden kehittämisessä edistettäviin toimenpiteisiin.

Kaupungit ja kunnat ovat keskeisiä toimijoita näissä molemmissa teemoissa, joskaan tämä ei nouse kotoutumisen osalta perusteluteksteissä selkeästi esiin.

Rahoituslakiesitystä koskevat huomiot:

EU:n alue- ja rakennepolitiikan uutta vuonna 2021 alkava kautta varten tehdyt lainsäädännölliset ratkaisut tähtäävät hallinnon yksinkertaistamiseen ja sääntelyn selkeyttämiseen. Rahoituslaissa esitetyt menettelyt tukevat pääosin tätä tavoitetta. Kehittämisrahoitus on julkista rahoitusta ja hankkeessa saatujen tulosten tulee olla laajemman kohderyhmän hyödynnettävissä. Jos hankkeen toimenpiteisiin osallistuu hyödynsaajina taloudellista toimintaa harjoittavia yksiköitä, ei ko. hyödynsaajaorganisaatioissa saatuja tuloksia tarvitse olla yleisesti hyödynnettäviä, mikäli tuki on myönnetty ns. vähämerkityksisenä eli de minimis-tukena. Tämä madaltaa mm. yritysten osallistumista julkisvetoisiin kehittämishankkeisiin.

Tukimenettely, toimeenpanoa koskeva erityissäännökset sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien kansallisen vastinrahoituksen myöntämisen erityisedellytykset sisältävät paljon yksityiskohtaista lainsäädäntöä, joka on lähtökohtaisesti selkeää.

Lopuksi Kuntaliitto toteaa, että vallitsevassa koronasta aiheutuneessa kriisitilanteessa on entistä tärkeämpää, että lainsäädäntö mahdollistaa myös nopeat kehittämistoimet ja -varojen kohdentamisen äkillisiin yritystoimintaa ja työllisyyttä turvaaviin tarpeisiin. Samalla on pystyttävä luomaan pohjaa pitkäjänteiselle alueiden kehittämiselle kriisistä selviytymiseen ja uuden alun rakentamiseen. Tästä syystä on huomioitava, että kansallista alueiden kestävää kasvua ja elinvoimaa edistävää kehittämisrahoitusta tarvitaan myös tulevina vuosina.

SUOMEN KUNTALIITTO

Annukka Mäkinen
kehittämispäällikkö, alueellinen kehittäminen